

Uuras Saarnivaara

VOIKO UUTEEN TESTAMENTTIIN LUOTTAA?

Voiko Uuteen testamenttiin luottaa?

Voiko Uuteen testamenttiin luottaa?

Uuras Saarnivaara

2024

Copyright © 1982–2002 Uuras Saarnivaara, Ev.lut. Herätysseura
Voiko Raamattuun luottaa?

Copyright © 2024 Mikko Satama
Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

Toimittanut: Mikko Satama

ISBN: 978-952-31-8905-8
LK 22.2

Raamattusitaatit ovat vuoden 1933/38 raamatunkäännöksestä.

Sisällys

1. Uuden testamentin kaanonin synty.....	7
2. Uuden testamentin käsikirjoitukset	19
3. Neljä evankeliumia	35
4. Evankeliumi Matteuksen mukaan	57
5. Evankeliumi Markuksen mukaan	89
6. Evankeliumi Luukkaan mukaan	109
7. Evankeliumi Johanneksen mukaan.....	135
8. Apostolien teot.....	175
9. Paavalin kirje roomalaisille	209
10. Paavalin ensimmäinen kirje korinttilaisille	223
11. Paavalin toinen kirje korinttilaisille.....	233
12. Paavalin kirje galatalaisille.....	237
13. Paavalin vankeuskirjeet	245
14. Paavalin kirje efesolaisille	247
15. Paavalin kirje filippiläisille.....	257
16. Paavalin kirje kolossalaisille	261
17. Paavalin ensimmäinen kirje tessalonikalaisille	267
18. Paavalin toinen kirje tessalonikalaisille.....	271
19. Pastoraalikirjeet	277
20. Paavalin ensimmäinen kirje Timoteukselle	287
21. Paavalin toinen kirje Timoteukselle	297
22. Paavalin kirje Tiitukselle	301
23. Paavalin kirje Filemonille.....	305
24. Kirje Heprealaisille.....	307
25. Jaakobin kirje.....	317
26. Pietarin ensimmäinen kirje	323
27. Pietarin toinen kirje	333
28. Johanneksen ensimmäinen kirje	343
29. Johanneksen toinen ja kolmas kirje	349
30. Juudan kirje	351
31. Johanneksen ilmestys (Ilmestyskirja).....	355
 Lyhenteet	 383
Kirjallisuus	385
Suosittelavaa lisälukemista.....	396

Alkusanat

Kristitylle Raamattu on uskon ja elämän ylin auktoriteetti, Jumalan ikuinen ja erehtymätön sana, joka on kautta historian johtanut ihmisiä tuntemaan Luojansa ja Lunastajansa. Kuitenkin 1700-luvun lopulta alkaen valistus ja sen pohjalta syntynyt ns. historiallis-kriittinen raamatuntutkimus ovat kieltäneet Raamatun paikkansapitävyyden ja jumalallisen alkuperän. Mutta onko tämä ”uusi usko” perusteltu, ja onko sen esittämä kritiikki Raamattua kohtaan paikkansapitävää?

Uuras Saarnivaara päätti ottaa haasteen vastaan. Hän vie tässä kirjassaan lukijan läpi teologian, historian ja arkeologian Raamatulle esittämät haasteet tiedemiehen tarkkuudella ja osoittaa, miten Raamattuun voi luottaa. Saarnivaara (1908–1998) oli filosofian ja teologian tohtori, tutkija, kirjailija ja merkittävä hengellinen vaikuttaja. Hän oli yksi aikansa merkittävimpiä perinteisen raamattunäkemyksen puolustajia ja oli monissa asioissa aikaansa edellä. Hänen tarkkanäköisellä teologisella työskentelyllään on pysyvä arvo.

Sen jälkeen, kun kirja alun perin ilmestyi vuonna 1982, on Raamattuun liittyvä tutkimus edistynyt huomattavasti. Siksi tämän kirjan esitystä on täydennetty niiltä osin kuin tutkimus on mennyt eteenpäin, jotta kirja voisi paremmin palvella nykylukijaa ja tuoda Saarnivaaran ansiokkaan teoksen uudelle vuosituhannele ja uuden sukupolven saataville.

Porissa 2024

TM, DI Mikko Satama

1. Uuden testamentin kaanonin synty

Maailman vaikutusvaltaisim koskaan elänyt henkilö on kiistatta Jeesus Nasaretilainen. Hänen elämänsä, tekojensa ja opetustensa pohjalta syntynyt kristillinen usko on levinnyt yli kolmanneksen koko maailmasta. Samoin koko länsimainen kulttuuri on syntynyt kristinuskon pohjalta ulottaen vaikutuksensa uudella ajalla lähes kaikkiin maailman kolkkiin.

Jeesuksen elämästä, teoista ja opetuksista kertoo erityisesti Raamattu. Kristityt ovat kautta historian uskoneet Jumalan ilmoittaneen siinä luotettavasti sanallisessa muodossa tahtonsa, mikä on tapahtunut paitsi Jeesuksen itsensä myös hänen palvelijoidensa profeettojen ja apostolien kautta. Samoin kuin Vanhan testamentin kaanon tarkoittaa sen ohjeellisten kirjoitusten (”kirjojen”) kokoelmaa, tarkoittaa Uuden testamentin kaanon tätä samaa omalta osaltaan. Uuden testamentin kirjojen arvovalta ja ohjeellisuus perustuvat siihen, että Jeesuksen sanojen ohella ne ovat hänen valtuuttamiensa apostolien Pyhän Hengen vaikutuksesta ja johdossa kirjoittamaa sanaa.

Raamattua on tutkittu tieteellisesti jo useamman vuosisadan ajan ja se on jatkuvasti laajan mielenkiinnon kohteena. Uuden testamentin tutkijat ja kaantuvat kahteen pääryhmään kysymyksessä sen sisällöllisestä yhtenäisyydestä ja luotettavuudesta: liberaali-kriittisiin ja raamatullis-konservatiivisiin. *Liberaali-kriittiset* (”historiallis-kriittiset”) tutkijat pitävät sen eri osia keskenään ristiriitaisina, väittäen sitä epäluotettavaksi kirjaksi, totuuden ja erheiden sekoitukseksi. He katsovat, että tieteellisessä Raamatun

tutkimuksessa ei saa ottaa huomioon yliluonnollisia tekijöitä kuten Jumalan olemassaoloa ja toimintaa historiassa.¹ *Raamatullis-konservatiivit* lähtevät siitä uskonvakaumuksesta, että Raamattu on Jumalan sanaa. He ovat aina olleet sitä mieltä, että Raamatun eri kirjoissa olevien erilaisten korostusten ohella siinä on syvä sisäinen yhtenäisyys, totuudellisuus ja virheettömyys.²

Historiallis-kriittisyydessä on ymmärrettävästikin se maailmankatsomuksellinen ongelma, että jos Jumala on olemassa ja jos hänellä on ollut vaikutusta Raamatun ja apostolisen uskon syntyyn, tuottaa tutkimus järjestelmällisesti epätosia tuloksia selittäessään tämän vaikutuksen luonnollisilla syillä. Ateismin/deismin paikkansapitävyys on siten edellytys sille, että kyseinen tutkimus tuottaa oikeita tuloksia. Jos taas ateismi/deismi ei ole totta, ovat tulokset ainakin osittain vääriä. Maailmankatsomuksellisesti neutraalia tiedettä ei ole olemassa.³

Historiallis-kriittisen tutkimuksen naturalistinen lähtökohta, jonka mukaan mitään yliluonnollista ei joko ole olemassa tai sitten sellaisella ei ole ollut mitään vaikutusta tutkimuskohteeseen, on puhtaasti uskonvarainen lähtökohta. Se on aivan yhtä ”uskonnollinen” vakaumus kuin Raamattuun luotavien kristittyjen vakaumus siitä, että kyseessä on Jumalan sanallinen ilmoitus ihmisille.⁴

Saksalainen liberaaliteologi J.S. Semler (k. 1791) esitti lausunnon, josta on tullut liberaali-kriittisen raamatuntutkimuksen selviö: ”Pahan juuri teologiassa on Raamatun ja Jumalan sanan sekoittaminen (samaistaminen).” Jos näin todella on, niin Jeesus Kristus kuului tähän Semlerin mainitsemaan ”pahan juureen”. Evankeliumeista käy nimittäin hyvin ilmi, että Jeesus tarkoitti ”Jumalan sanalla” Raamattua (sitä osaa Raamatusta, joka oli tuolloin valmiina). Matteuksen evankeliumin 15. luvussa fariseukset kysyivät Jeesukselta, miksi tämän opetuslapset rikkovat isien perinnäissääntöjä. Tähän Jeesus esittää vastakysymyksen, miksi fariseukset rikkovat Jumalan käskyjä perinnäissäädöksillään. Esimerkeiksi Jeesus ottaa: ”Kunnioita isääsi ja äitiäsi” (2. Moos. 20:12), ja ”Joka kiroaa isäänsä tai äitiään, häntä rangaistakoon kuolemalla.” (3. Moos. 20:9). Matteuksen teksti jatkuu:

¹ Näin esim. Fuller, 1962, Käsemann, 1970, Conzelmann, 1973. Meillä sitä ovat väittäneet mm. Mikko Juva (Vartija, 1958, s.203) ja Heikki Räisänen, 1981, s.38.

² Wirén, 1964, s.22

³ Puolimatka, 2007, s.84–92; Linnemann, 2001, s.84–85

⁴ Puolimatka, 2007, s.209–284

”Mutta te opettatte, että jos joku sanoo isälleen tai äidilleen: ’Sen, mitä sinun piti minulta saada, olen luvannut uhrilahjaksi’, hänen ei enää tarvitse kunnioittaa isäänsä tai äitiänsä. Näin te olette perinnäissään-nöllänne tehneet tyhjäksi Jumalan sanan.” (Matt. 15:5–6).

Tässä Jeesus viittaa vastaansanomattomasti ”Jumalan sanalla” Raamattuun, konkreettisiin Mooseksen lain teksteihin. Jeesukselle Raamattu oli Jumalan sanaa. Samalla kannalla oli Paavali. Hän ylisti Jumalaa Pyhän Hengen täyt-tämänä siitä, että Tessalonikan seurakunta ei pitänyt Paavalin julistamaa sanaa ihmisten sanoina ja mielipiteinä vaan Jumalan ilmoituksena ihmisille:

”Lakkaamatta me kiitämme Jumalaa siitäkin, että kun julistimme teille Jumalan sanaa, te ette ottaneet sitä vastaan ihmisten sanana vaan sinä mitä se todella on, Jumalan sanana, joka myös vaikuttaa teissä uskoviissa.” (1. Tess. 2:13)

Ihmiset eivät ole itse saaneet päähänsä ajatusta kirjoittaa ylös Jumalan ilmoitusta, vaan innoitus ja syy Raamatun kirjojen kirjoittamiseen on tullut Jumalalta. Toisin sanoen, vaikka ihmiset ovat välillisesti Raamatun kirjoit-tajia, he ovat kuitenkin saaneet sanomansa Jumalalta. Raamatun varsinaisen tekijä on Jumala:

”Yksikään [Raamatun] profeetallinen sana ei ole tullut julki ihmisten tahdosta, vaan ihmiset ovat puhuneet Pyhän Hengen johtamina sen, minkä ovat Jumalalta saaneet.” (2. Piet. 1:21)

Raamatun jumalallinen alkuperä käy ilmi monista kohdista. 2. Tim. sanoo:

”Koko Raamattu (*pasa grafē*) on syntynyt Jumalan Hengen vaikutuksesta (*theopneustos*)” (2. Tim. 3:16)

Ihmiset eivät siis ole kirjoittaneet omia ajatuksiaan Jumalasta, vaan Jumala on ilmoittanut heille kirjojen sanoman Pyhän Henkensä kautta. Raamattu ei ole ihmisten ajatuksia Jumalasta vaan Jumalan ajatuksia ihmisistä.

Näin ollen Uusi testamentti asettuu samalle linjalle kuin Vanha testamentti suhteessa siihen, mikä on sen kirjoitusten alkuperä.⁵ Nämä Uuden testa-mentin kohdat osoittavat, että sen kirjoitukset olivat kanonisia eli jumalalli-

⁵ Tästä tarkemmin ks.: Saarnivaara, 2023, s.63–73.

sen arvovallan omaavia alusta pitäen Vanhan testamentin kirjoitusten tavoin. Kristityt tunsivat tämän Pyhän Hengen vaikutuksesta heti, kun lukivat niitä, kuten he tunsivat apostolisen sanan arvovallan sitä kuullessaan.

Kristillisten seurakuntien piirissä liikkui toki muutakin ”hengellistä” kirjallisuutta kuin Uuden testamentin kirjoja. Osa niistä oli harhaoppisia. Oli tärkeää erottaa toisistaan Uuden testamentin aidot kanoniset kirjat ja muu kirjallisuus. Mittapuuna oli se, että kirjat olivat joko apostolien laatimia tai sisälsivät aitoa apostolista sanaa, vaikka eivät olisikaan olleet suoraan apostolien kirjoittamia. – Erityisesti toisen vuosisadan puolivälistä alkaen väärällä nimellä julkaistujen kirjojen (pseudepigrafien) leviäminen saattoi seurakunnat vaaraan. Tällaiset kirjat olivat näet yleensä gnostilaisten harhaoppisten laatimia. Seurakuntien johtajat tulivat tarkoiksi sen suhteen, mitkä kirjat olivat hyväksyttäviä seurakunnissa.

Päinvastoin kuin liberaali-kriittiset teologit väittävät, pseudepigrafisuus ei ollut koskaan hyväksyttyä varhaisten kristittyjen piirissä eikä sellainen tullut kyseeseenkään kanonisten kirjojen kohdalla. Niiden apostolisen alkuperän piti olla kiistaton eivätkä ne saaneet sisältää totuuden vastaisia väitteitä edes alkupuheissaan. Paavali kirjoitti (2. Tess. 2:2–3):

Älkää antako minkään hengen, sanan tai *muka meidän lähettämämme kirjeen* heti järkyttää itseänne, niin että menetätte mielenne malitin. Älkää... antako kenenkään harhauttaa itseänne millään tavalla.

Tertullianus (100-luvun lopulla) kertoi eräästä presbyteeristä (vanhimmas-ta), joka oli laatinut kirjan ”Paavalin teot” aivan kuin Paavali olisi sen kirjoittanut. Hänet erotettiin sen johdosta virastaan, vaikka kirja itsessään ei sisältänyt harhaoppia. Piispa Serapion puolestaan kielsi seurakunnassaan Pietarin evankeliumin käytön heti, kun havaitsi sen epäaidoksi. Nämä ovat selviä osoituksia siitä, ettei seurakunnissa hyväksytty valenimisyyttä.⁶

Liberaali-kriitikkojen keskuudessa on usein väitetty, että Uuteen testamenttiin kuuluvat kirjat olisivat päätyneet sinne vain sattumalta eikä esim. Paavali olisi tiennyt kirjoittavansa kanonista kirjaa tai Jumalan sanaa. Tämän väitteen osoittavat vääräksi jo yksin edellä lainaamamme Uuden testamentin jakeet, mutta on myös eräs toinen syy. Nimittäin vanhan liiton solmimiseen liittyi kiinteästi ”liiton kirja”, josta sen ehdot ja sisältö kävivät ilmi.

⁶ Hartman, 1971, s.91

Tämä on Vanha testamentti Mooseksen kirjojen johdolla. Siksi odotettiin, että myös uuteen liittoon kuuluu itsestään selvästi oma ”liiton kirjansa”. Tämä liiton kirja on Uusi testamentti evankeliumeiden johdolla. Samoin kuin vanhan liiton ”liiton kirja” lähtee liikkeelle tämän liiton välimiehen (Mooseksen) todistuksella, lähtee myös uuden liiton ”liiton kirja” liikkeelle tämän liiton välimiehen (Jeesuksen) todistuksella.⁷

Paavali oli erityisen tietoinen paitsi omasta apostolin virastaan myös siitä, minkä tehtävän Jeesus oli antanut hänelle Jumalan sanallisen ilmoituksen vastaanottajana. Paavali tiesi ja tiedosti kirjoittavansa Jumalan sanaa, ja hän ymmärsi tämän alusta asti, kuten hän todistaa (Kol. 1:25):

”Minusta on tullut sen palvelija, kun Jumala suunnitelmansa mukaisesti uskoi minun tehtäväkseni ilmoittaa teille täydellisesti sanansa”

Jumalan Paavalille uskoma tehtävä on ”ilmoittaa täydellisesti Jumalan sana”. Täydellinen ilmoittaminen on jotain aivan muuta kuin esimerkiksi profetian armolahja, joka on aina vajavainen (1. Kor. 13:9). Täydellinen ilmoittaminen liittyy nimenomaan Paavalin erityistehtävään Raamatun kirjoittajana, jossa Jumala on varjellut hänet virheiltä. Näin ollen on luontevaa, että Paavalin kirjeissä korostetaan Raamatun olevan lähtöisin Jeesuksesta eikä ihmisistä. Paavali painottaa usein, että hän ei kirjoittanut omiaan, vaan hän sai kirjeidensä sanoman Jeesukselta. Jeesus on siis Paavalin kirjeiden varsinainen tekijä:

”Teen teille selväksi, veljet, että minun julistamani evankeliumi ei ole ihmismielen mukainen. Enhän minä ole sitä ihmisiltä saanutkaan, eikä kukaan ole sitä minulle opettanut, vaan *Jeesus Kristus on sen minulle ilmoittanut.*” (Gal. 1:11–12)

Kaikki käskyt ja opetukset, joita Paavalin kirjeissä on, ovat Jeesuksen käskyjä ja opetuksia, eivät Paavalin omia. Paavali vain välittää Jeesuksen käskyt kirjeissään seurakunnille, koska Jeesus on jo taivaassa. Tämä tuodaan esiin esimerkiksi 1. Tessalonikalaiskirjeessä:

”Tiedättehän, mitä käskyjä me *Herran Jeesuksen puolesta* olemme teille antaneet. Jumalan tahto on, että te pyhitytte. Kavahtakaa siveettömyyttä!” (1. Tess. 4:2–3)

⁷ Köstenberger & Kruger, 2010, s.109–113; Saarnivaara, 2023, s.221

Korinttilaiset epäilivät Paavalin asemaa Jumalan ilmoituksen välittäjänä ja apostolina. He eivät tahtoneet tunnustaa, että Paavalin kirjeiden sanat ovat Jumalan sanoja. He pitivät niitä vain yhden ihmisen mielipiteinä. Niinpä Paavali varoitti ankarasti, että hän ei tule säästämään korinttilaisia, kun hän heidän luokseen saapuu, koska nämä eivät uskoneet, että Jeesus puhuu Paavalin kautta vaan olivat lähteneet skeptisesti vaatimaan todisteita siitä.

”Kun taas tulen, en ole teitä säästävä, koska te etsitte todistetta siitä, että *minussa puhuu Kristus*” (2. Kor. 13:2–3)

Juutalaiset uskoivat Vanhan testamentin sanainspiraatioon, jonka mukaan Pyhästä Hengestä ei ole lähtöisin vain Raamatun sanoma vaan myös sen yksittäiset sanat ja jopa kirjaimet, joista sanoma koostuu. Tämän mukaisesti Jeesus itse puhui siitä, ettei Laista (Vanhasta testamentista) häviä ”pienin-kään piirto” (Matt. 5:18). Varhaiset kristityt, jotka olivat juutalaisia, omaksuivat tämän käsityksen paitsi suhteessa Vanhaan testamenttiin myös Uuden testamentin kirjoituksiin.⁸

On yleinen harhauskomus, että kirkko olisi joskus 300-luvulla päättänyt, mitä kirjoja Uuteen testamenttiin otetaan mukaan. Todellisuudessa kanonisten kirjojen kanonisuus on ollut välittömästi selvää jo heti niiden valmistuttua.⁹ Tämä käy hyvin ilmi seuraavasta Pietarin kirjeen kohdasta, jossa Paavalin kirjeiden sanotaan yksikantaan kuuluvan Raamattuun ja olevan siis kanonisia aivan samaan tapaan kuin Vanhan testamentin kirjat:

”Onhan rakas veljemme Paavali hänelle annetun viisauden mukaan kirjoittanut siitä teille. Hän puhuu siitä kaikissa kirjeissään, joissa hän käsittelee näitä asioita. Niissä on tosin yhtä ja toista vaikeatajuista, mitä tietämättömät ja vailla varmaa pohjaa olevat ihmiset vääntävät kieron, *kuten muitakin Raamatun kirjoituksia*, tehden sen omaksi kadotukseksi.” (2. Piet. 3:15–16)

Kanonisuudella tarkoitetaan ohjeellisuutta, jumalallista arvovaltaa, sitä että kirja on Jumalan sanallinen ilmoitus, joka eroaa ihmisten omista uskonnollisista ajatuksista. Siten kanonisuus ei ole jotain, joka annetaan kirjalle, vaan se on kyseisen kirjan ominaisuus jo sen syntyhetkestä alkaen. Kirjasta ei siis voi koskaan ”tulla” kanonista. Se joko on tai ei ole sitä alusta alkaen.

⁸ McDowell, 1999, s.334–338

⁹ Ks. McDowell, 1999, s.21–24; Köstenberger & Kruger, 2010, s.105–124.

Kaanon Kirjoituksissa

Useat liberaali-kriitikot väittävät, että koko Uuden testamentin kaanonin idea olisi syntynyt vasta 100-luvun lopulla, mahdollisesti reaktionä Markionin toimintaan ja opetuksiin.¹⁰ Tällaista väitettäessä otetaan tyypillisesti huomioon vain se, mitä Raamatun kirjoista on sanottu vasta 100-luvun lopulla ja sen jälkeen, ja sivuutetaan kokonaan Uuden testamentin kirjojen oma todistus sekä ns. apostolisten isien kirjoitusten todistus 100-luvun ensimmäiseltä puoliskolta.¹¹

Kuten edellä mainitsimme, koko Uuden testamentin ja sen kaanonin idea on vahvasti sidoksissa Vanhaan testamenttiin ja sen liitto-ajatukseen. Juutalaiset odottivat Messiasta ja hänen perustamaansa uutta liittoa ja olettivat itsestään selvästi, että myös uuteen liittoon tulee kuulumaan oma ”liiton kirjansa” samaan tapaan kuin vanhaan liittoon kuului.¹² Kirjallista Uutta testamenttia siis odotettiin kuten tämän uuden liiton välimiestä, Messiasta.¹³

Uuden testamentin kirjoissa tämä näkyy paitsi kirjojen apostolisuuden ja jumalallisen arvovalan korostuksena myös siinä, miten vanhan liiton profeetat ja uuden liiton apostolit asetetaan niissä rinnan samalle jatkumolle (Luuk. 11:49, Ef. 2:20, 3:5, 4:11, 2. Piet. 3:2, Ilm. 18:20), samoin kuin vanhan liiton perustaja Mooses ja uuden liiton perustaja Jeesus (Joh. 1:17, 2. Kor. 3:12–16, Hepr. 3:1–19, 8:5–6, 9:16–28, 10:28–29, Ilm. 15:3).

Evankeliumit Uudessa testamentissa vastaavat Mooseksen kirjoja eli Lakia Vanhassa testamentissa. Samoin apostoliset kirjeet vastaavat profeettallisia kirjoja. Siinä missä Vanhasta testamentista käytettiin nimitystä ”Laki ja profeetat” (esim. Matt. 11:13, Joh. 1:45, Apt. 13:15, 24:14, 28:23, Room. 3:21) voidaan Uudesta testamentista käyttää perustellusti nimitystä ”Evankeliumi ja apostolit”.¹⁴ Molemmilla on sama ”liiton kirjan” perusrakenne.

¹⁰ Esim. Helmut Koester piti Irenaeusta Uuden testamentin kaanonin keksijänä, mk:Köstenberger & Kruger, 2010, s.126.

¹¹ Köstenberger & Kruger, 2010, s.105ss.

¹² Saarnivaara, 2023, s.221

¹³ Köstenberger & Kruger, 2010, s.109–113

¹⁴ Näin teki mm. Markion 100-luvun puolessa välissä, mutta kaikesta päätellen se ei ollut hänen keksimänsä uutuus vaan häntä itseään paljon vanhempi ajatus. Ks. Bruce, 1992, s.154. Hippolytos käytti Uuden testamentin kirjoista nimeä ”Herra ja apostolit” (Comm.Dan. 4:49) ja Irenaeus ”Kristus ja apostolit” (Adv.haer. II, 30:9).

Ajatus siitä, että kristillinen usko on perustavasti Pyhien Kirjoitusten ohjaama ja sanelema, on sisäänrakennettu jo Jeesuksen opetuksiin hänestä itsestään paitsi kirjoitusten täyttäjänä (Luuk. 24:44) myös apostolisuuden asettajana (Joh. 20:21). Jeesus itse lupasi lähettää Pyhän Hengen, joka muistuttaa apostoleja paitsi siitä, mitä hän on sanonut ja tehnyt (menneisyttä koskeva profeetallinen ilmoitus), myös siitä, mitä on tapahtuva tulevaisuudessa (tulevaisuutta koskeva profeetallinen ilmoitus):

”Puolustaja, Pyhä Henki, jonka Isä on lähettävä minun nimessäni, opettaa teille kaiken ja muistuttaa teitä kaikesta, minkä minä olen teille sanonut.” (Joh. 14:26)

”Minulla on vielä paljon sanottavaa teille, mutta te ette voi nyt sitä kantaa. Mutta kun hän tulee, totuuden Henki, johdattaa hän teidät kaikkeen totuuteen. Sillä se, mitä hän puhuu, ei ole hänestä itsestään; vaan minkä hän kuulee, sen hän puhuu, ja tulevaiset hän teille julistaa. Hän on minut kirkastava, sillä hän ottaa minun omastani ja julistaa teille.” (Joh. 16:12–14)

Näin Jeesus itse asettaa apostolisten kirjoitusten synnylle selvät suuntaviivat nimenomaan Jumalan yliluonnollisena sanallisena ilmoituksena, samaan tapaan kuin Vanhan testamentin kirjat (esim. 2. Moos. 17:14, 24:4,7, 34:27, Jes. 8:16, 30:8, Jer. 25:13, 30:2, 36:2, 36:27–32). Tämän mukaisesti Paavali kirjoittaa 2. Korinttilaiskirjeessä:

”Vielä tänäkin päivänä sama peite, vanhan liiton kirjoituksia luottaessa, pysyy pois ottamatta, sillä vasta Kristuksessa se katoaa.” (3:14)

Puhe *vanhan* liiton kirjoituksista (Vanhasta testamentista) olisi järjetöntä, jos ei olisi tulossa (ja jo osin tullut) *uuden* liiton kirjoituksia. Ja edelleen:

”[Kristus] pyyhki pois sen kirjoituksen säädöksineen, joka oli meidän vastustajamme; sen hän otti meidän tieltämme pois ja naulitsi ristiin.” (Kol. 2:14)

Paavali puhuu tässä ”kirjoituksesta säädöksineen” (laista), joka syytti ja sitoi meitä. Näin ei voitaisi sanoa, ellei olisi jotain toista, Kristuksesta kertovaa ”kirjoitusta säädöksineen” (evankeliumia), joka julistaisi meidät syyttömiksi ja vapaiksi. Koko Uuden testamentin idea on sisäänrakennettu Paavalin teologiaan.

Uudessa testamentissa on lisäksi selviä merkkejä siitä, että esim. Paavalin kirjeet ja evankeliumit kuuluvat Pyhiin Kirjoituksiin eli Raamattuun samalla tavoin kuin Vanhan testamentin kirjat. Tästä hyvänä osoituksena on edellä lainaamamme 2. Pietarin kirjeen sana, jonka mukaan Paavalin kirjeet ovat osa Raamattua Vanhan testamentin kirjojen tavoin (2. Piet. 3:15–16). Lisäksi Pietari kirjoittaa kirjeessään seuraavaa:

”Tämä on jo toinen kirje, jonka minä kirjoitan teille, rakkaani, ja näissä molemmissa minä muistuttamalla herätän teidän puhdasta mieltänne, että muistaisitte niitä sanoja, joita pyhät profeetat ennen ovat puhuneet, ja Herran ja Vapahtajan käskyä, jonka te apostoleiltanne olette saaneet.” (2. Piet. 3:1–2)

Tässä Pietari asettaa selvästi rinnan ja samalle jatkumolle profeettojen kirjoitukset (Vanhan testamentin) ja apostolien kirjoitukset (Uuden testamentin). Molempia tulee totella yhtäläisesti. Molemmat ovat yhtä kanonisia.

Näitä tosiasioita vastaan on sanottu, että 2. Piet. olisi valeniminen kirja 1. vuosisadan lopulta tai 2. vuosisadan alusta. Osoitamme tässä kirjassa myöhemmin yksityiskohtaisesti, miten 2. Piet:n valenimisyyden puolesta esitetyt väitteet ovat perusteettomia ja vääriä. Mutta jos olisikin niin, että 2. Piet. olisi pseudonyymi mainitulta ajalta, olisi tämä vieläkin vahvempi todiste sen puolesta, että idea Uuden testamentin kaanonista on todella varhainen, ja että sellainen on ollut varmuudella olemassa jo 1. vuosisadalla.

Samoin 1. Tim:ssä siteerataan rinnan Mooseksen lain tekstiä (5. Moos. 25:4) ja Luukkaan evankeliumia (Luuk. 10:7) sanoen molemmista yhtäläisesti: ”Raamattu sanoo...”

”Sillä Raamattu sanoo: ’Älä sido puivan härän suuta’, ja: ’Työmies on palkkansa ansainnut.’” (1. Tim. 5:18)

Tämä osoittaa, että Luukkaan evankeliumin katsottiin olevan kanoninen ja kuuluvan Raamattuun samalla tavalla kuin Vanhan testamentin kirjat. Tätä on jälleen kommentoitu kriitikkojen taholta väittämällä 1. Tim:ä valenimiseksi kirjoitukseksi 1. vuosisadan lopulta tai 2. vuosisadan alusta. Osoitamme myöhemmin tässä kirjassa myös tämän ns. pastoraalikirjeitä koskevan valenimisyydsväitteen vääräksi. Mutta jälleen: jos olisikin niin, että 1. Tim. olisi valeniminen kirja myöhäisapostoliselta ajalta, olisi tämä vieläkin vahvempi todiste Uuden testamentin kaanonista 1. vuosisadalla.

Sen lisäksi, että Uuden testamentin kirjojen kirjoittajat tiedostivat kirjoittavansa Jumalan sanaa, kuten edellä antamistamme sitaateista käy hyvin ilmi, olivat nämä kirjat alusta alkaen osana seurakuntien jumalanpalveluselämää. Tämä käy ilmi siitä, miten esim. Paavali vaati ja edellytti kirjeidensä lukemista kaikille seurakunnissa sekä käyttämään niitä samaan tapaan muissa seurakunnissa kuin niissä, joille ne oli suoraan osoitettu (1. Tess. 5:27, 2. Kor. 10:9, Kol. 4:16, 1. Tim. 4:13). Samaa vaati Johannes (Ilm. 1:3). Vanhan testamentin kirjoituksia luettiin säännöllisesti synagogien jumalanpalveluksissa alusta alkaen (Luuk. 4:17–20, Apt. 13:15, 15:21). Nyt Uuden testamentin kirjoittajat vaativat lukemaan Uuden testamentin kirjoja kristillisissä seurakunnissa samaan tapaan!

Kirjasta teki kanonisen paitsi se, että se on kirjoitettu Pyhän Hengen vaikutuksesta (2. Tim. 3:16), myös apostolinen arvovalta, jonka oli asettanut Jeesus itse (2. Piet. 3:1–2).¹⁵ Tällaista arvovaltaa ei ole myöhemmissä, ns. apostolisten isien kirjoituksissa, joita jotkut kriitikot ovat väittäneet ”kilpailleviksi kirjoituksiksi”. Apostolisten isien kirjoituksissa ei edellytetä niiden apostolisuutta eikä vaadita niille kanonista arvovaltaa. Päinvastoin! Ne itse alistavat itsensä Uuden testamentin kanonisille kirjoituksille ollen niiden nöyriä seuraajia ja viitaten niihin ”Raamattuna” ja ”Jumalan sanana”.¹⁶ Tätä eroa ei tee vain ajallinen välimatka – eli se, että kaikki Uuden testamentin kirjat on kirjoitettu 1. vuosisadalla ja ns. apostolisten isien kirjoitukset vasta 2. vuosisadalla¹⁷ – vaan kyse on voimakkaasta sisällöllisestä erosta.

Otetaan esimerkki ns. apostolisten isien suhteesta Uuden testamentin kanonisiin kirjoihin. Didakhessa (n. 120 jKr.) on käytössä käsite ”evankeliumi”, jolla viitataan selvästi evankeliumikirjaan (8:2, 15:4), ei vain johonkin epämääräiseen ”Jeesuksen sanojen traditioon”. Pitäen tämän ymmärryksen mielessä on syytä lukea seuraava Didakhen kohta:

Älkää hylätkö Herran käskyjä vaan vartioikaa sitä, minkä olette vastaanottaneet, lisäämättä siihen mitään ja ottamatta siitä mitään pois.¹⁸

¹⁵ Esim. Muratorin kaanon edellytti näitä molempia (inspiraatio ja apostolisuus).

¹⁶ Esim. Barn. 4:14, 5:12; 1. Klem. 13:1–3, 42:1–2, 46:7–8, 47:1–3; 2. Klem. 2:1–4, 3:2–5, 14:2; Did. 4:13, 8:2, 15:4; Ig.Ef. 12:2; Ig.Fil. 8:2; Ig.Room. 4:3; Ig.Smyr. 5:1, 7:2; Pol.Fil 12:1.

¹⁷ Poikkeuksena vain 1. Klemensin kirje, joka on kirjoitettu ehkä aivan 1. vuosisadan lopulla, ollen kuitenkin kaikkia Uuden testamentin kirjoja myöhempi.

¹⁸ Did. 4:13

Onko Uusi testamentti vain kokoelma taruja ja legendoja vai onko se historiallisesti paikkansapitävä ja hengellisesti luotettava kirja? Ovatko Jeesuksen elämästä ja teoista kertovat tekstit keksittyjä satuja vai todellista historiaa?

Historiallinen ja arkeologinen tutkimus on osoittanut kerta toisensa jälkeen Raamattuun kohdistetun kritiikin ja epäilykset vääriksi. Modernissa tutkimuksessa Raamattu on osoittautunut paikkansa pitäväksi myös luonnontieteiden valossa.

Uuras Saarnivaara vie tässä kirjassa lukijan läpi teologian, historian ja arkeologian Raamatulle esittämät haasteet tiedemiehen tarkkuudella ja osoittaa, miten Raamattuun todella voi luottaa.

Uuras Saarnivaara (1908–1998) oli filosofian ja teologian tohtori, tutkija, kirjailija ja merkittävä hengellinen vaikuttaja. Saarnivaara oli yksi aikansa merkittävimpiä perinteisen raamattunäkemyksen puolustajia ja monissa asioissa hän oli aikaansa edellä. Hänen tarkkanäköisellä teologisella työkentelyllään on pysyvä arvo.

BoD

9

789523

189058